

Ś. P.

KS. PROF. DR JAN WŁADYSŁAW KRZEMIENIECKI

(ur. 3.VI.1887, zm. 5.III.1956)

W niedługim czasie po przedwczesnym zgonie śp. ks. dra Piotra Bobera ubył ze środowiska krakowskiego drugi wybitny kanonista, śp. ks. profesor dr Jan Krzemieniecki. Już od dłuższego czasu niedomagał na serce, ale pracował normalnie, prowadził wykłady i ćwiczenia. W poniedziałek dnia 5 marca 1956 r. jak zwykle wyszedł z domu kierując się w stronę Seminarium Śląskiego, gdzie miał się odbyć wykład. Niedaleko jednak od domu nagle zasłabł i przeniesiony do najbliższego mieszkania, skończył życie na rękach swych uczniów, otrzymawszy absolicję od przechodzącego ulicą kapłana.

Stosunkowo długie, a przytym wypełnione pracą było życie Zmarłego. Urodził się ks. prof. Krzemieniecki dnia 3.VI.1887 r. w Jadownikach Podgórnym, powiat Brzesko, wojew. Kraków. Szkołę ludową ukończył w miejscowości rodzinnej i w Brzesku, gimnazjum w Tarnowie w latach szk. 1898/99—1905/6. Egzamin dojrzałości złożył z odznaczeniem. Studia wyższe odbył w Uniwersytecie Jagiellońskim (1906/7—1909/10) i uzyskał absolutorium Wydziału Teologicznego.

Wyświęcony na kapłana w Krakowie dnia 3.VII.1910 r. został skierowany do pracy duszpasterskiej. Pracował jako wikariusz parafialny w Podgórzu (25.VIII.1910 — 14.II.1912) i Kętach (15.II.1912 — 31.VIII.1913), ucząc równocześnie religii w szkołach ludowych wiejskich i miejskich. Od 1.IX.1913 r. pracował jako katecheta w seminarium nauczycielskim męskim Towarzystwa Szkoły Ludowej w Białej, lecz wskutek wybuchu wojny i czasowego zamknięcia szkół T. S. L. powrócił

znowu do duszpasterstwa parafialnego i dnia I.IX.1914 r. objął stanowisko wikariusza w Trzebnii, gdzie pozostał do 31.VIII.1915 r. Po całkowitym reaktywowaniu szkół T. S. L. w Białej powrócił na stanowisko katechety seminarium nauczycielskiego męskiego. Obowiązki katechety wykonywał ks. Krzemieniecki aż do 31.VIII.1919 r. Na własną prośbę zwolniony z katechetury, udał się w r. 1919 na dalsze studia do Rzymu.

Decyzja ta nie przyszła nagle. Od chwili ukończenia Wydziału Teol. U. J. myślał młody kapłan o dalszych studiach i mimo wyczerpującej i sumiennej pracy zawodowej, przesiadywał wieczorami nad pogłębieniem wiedzy. Już w dwa lata po święceniach (12.VI.1912 r.) złożył w Krakowie egzamin katechetyczny do szkół średnich. Wkrótce też (12.VI.1914 r.) uzyskał stopień doktora św. teologii w Uniwersytecie Jagiell. na podstawie egzaminów ścisłych i pisemnej rozprawy „*Podstawa prawna prześladowań chrześcijańskich w państwie rzymskim*“.

Na studia rzymskie wyjechał ks. Krzemieniecki na własny koszt. W Uniwersytecie Gregoriańskim ukończył Wydział Prawa Kanonicznego i zdobył doktorat prawa kan. (22.VI.1921 r.). Zawsze pracowity, wykorzystał pobyt w Rzymie i od strony praktycznej, odbył bowiem w r. szk. 1920/21 praktykę sądową w Trybunale Św. Roty Rzymskiej.

Przygotowany do pracy jako prawnik, wraca do Krakowa, gdzie otrzymuje stanowisko notariusza w Kurii biskupiej i obrońcy węzła małż. Głównie jednak poświęca się pracy naukowej na Wydziale Teol. U. J., najpierw jako asystent młodszy (1.XII.1921 — 30.IX.1923), następnie jako asystent starszy (1.X.1923 — 30.IX.1926).

Habilitowany w Krakowie na docenta prawa kanonicznego na podstawie drukowanej rozprawy pod tyt. „*Procedura administracyjna w Kodeksie Prawa Kanonicznego*, Kraków 1925“ i zatwierdzony pismem Min. W. R. i O. P. w Warszawie z dnia 27.III.1926, objął jako zastępca profesora prawa kanonicznego wykłady i ćwiczenia tego przedmiotu. Obowiązki te pełnił w czasie 1.X.1926 — 15.XII.1936, to jest do dnia otrzymania

nominacji na profesora nadzwyczajnego prawa kan. na Wydziale Teol. U. J. Odtąd już nie rozłącza się z Wydziałem Teol., aż do jego przeniesienia do Warszawy. Pragnąc więcej czasu poświęcić pracy pedagogicznej i naukowej, już w r. 1932 zwolnił się ze wszelkich zajęć w Kurii Metropolitalnej.

Nadszedł rok 1939. Ks. Krzemieniecki zajęty pracą, zawsze obowiązkowy, w tragicznych dniach wrześniowych pozostał w Krakowie, nie myśląc o ucieczce. Jako delegat Rady Wydziału Teologicznego do Senatu Akademickiego U. J. brał udział w przygotowaniach do rozpoczęcia roku szkolnego 1939/40. Wiadomo jednak jak się skończyły przygotowania. Z całym gronem profesorskim został ks. Krzemieniecki uwięziony przez okupanta niemieckiego na początku listopada 1939 r. Przeżył wtedy wszystkie wyrefinowane okrucieństwa niemieckie w więzieniu Montelupich i w koszarach przy ul. Krowoderskiej w Krakowie, w więzieniu karnym we Wrocławiu i w obozie koncentracyjnym Sachsenhausen w Oranienburgu koło Berlina, aż do 10.II.1940 r., w którym to dniu wypuszczony nareszcie wraz ze stu kolegami, ledwie żywy powrócił do domu.

Po przebytych katuszach zdrowia już nigdy nie odzyskał, ale skoro się nieco wzmocnił, zabrał się do pracy naukowej. Pragnął przygotować do druku dawno już rozpoczęte prace: 1) *Wikariusze i oficjałowie generalni diecezji krakowskiej do r. 1800*; 2) *Synod diecezjalny i List pasterski do proboszczów Jerzego kard. Radziwiłła biskupa krakowskiego z r. 1593*; 3) *Taksy kościelne w Polsce przedrozbiorowej*.

Równocześnie, mimo ciągłej grozy aresztowania za prowadzenie tajnego nauczania, ks. Krzemieniecki egzaminował z prawa kan. alumnów-studentów teologii, uczących się tajnie a kierowanych do niego przez swych przełożonych. Od początku roku szk. 1941/42 objął normalne wykłady prawa kanonicznego na tajnie zorganizowanym studium teologicznym uniwersyteckim i prowadził je aż do końca okupacji niemieckiej. Prócz tego na propozycję rektora Uniwersytetu Jag. podjął się wykładów prawa kościelnego na tajnych zespołach uniwersyteckich Wydziału Prawa i prowadził je od dnia 1.VIII.1943 r.

również do końca okupacji. W tym czasie wielu studentów świeckich korzystało z głębokiej wiedzy ks. Krzemienieckiego.

Kraków został wyzwolony z pod okupacji niemieckiej 18.I. 1945 r. Ks. Krzemieniecki stanął natychmiast do pracy nad odrodzeniem nauki polskiej. Jako członek Senatu Akademickiego U. J. brał udział w pracy nad reaktywowaniem Uniwersytetu i bez zwłoki rozpoczął na Wydziale Teologicznym wykłady i ćwiczenia seminaryjne prawa kanonicznego. Nominację na profesora zwyczajnego otrzymał 24.XII.1945 r.

W najtrudniejszym okresie powojennym reorganizacji Wydziału Teol. pełnił ks. Krzemieniecki urząd dziekana przez dwa lata (1945/46 i 1946/47), ku zadowoleniu Władz uniwersyteckich i młodzieży.

Okres powojenny przyniósł ks. Krzemienieckiemu nowe jeszcze obowiązki: przewodniczenie Trybunałowi III instancji dla spraw kościelnych małżeńskich. Trybunał ten powstał na podstawie dekretu św Kongregacji dla Spraw Nadzwyczajnych Kościoła z 25.X.1946 r., wykonanego przez kardynałów Hlonda i Sapiechę dnia 29.III.1947 r. Ks. Krzemieniecki pragnął raczej poświęcić się pracy naukowej, aby wykończyć rozpoczęte dzieła, ale ze względu na potrzeby diecezji, cały swój czas, poza wykładami, poświęcił odtąd załatwianiu spraw sądowych. Napływ tych spraw był tak duży, że ks. Krzemieniecki w ostatnim czasie nie mógł już podołać i musiał niesłusznie wysłuchiwać utyskiwań zainteresowanych osób na powolność pracy. Trzeba jednak zaznaczyć, że Trybunał krakowski, w stosunku do ilości zajętych w nim osób, załatwiał sprawy w szybszym tempie od Roty Rzymskiej.

O przykładaniu się do pracy sądowej do ostatniej chwili świadczy chociażby to, że na dzień 5 marca (dzień śmierci ks. Krz.) była naznaczona sesja wyrokowa. Kiedy z drugim sędzią zaszedłem do mieszkania ks. Krzemienieckiego, zastałem przewodniczącego bez życia, a akta sprawy rozłożone na biurku, przygotowane do wyrokowania.

Pogrzeb odbył się dnia 8.III. 1956 r. Nabożeństwo żałobne odprawił w kościele św. Szczepana J. E. Ks. Biskup Fr. Jop,

wikariusz kapitulny krakowski, kolega ze studiów rzymskich. Mowę pogrzebową wygłosił ks. prałat profesor Wł. Wicher, w której nakreślił sylwetkę Zmarłego, jako kapłana nieskazitelnego, człowieka obowiązku, uczonego, oddanego z zapałem pracy naukowej i powierzonej młodzieży. Trumna ze zwłokami została przewieziona do rodzinnych Jadownik Podgórných i spoczęła na miejscowym cmentarzu.

Ks. prof. Krzemieniecki należy bezsprzecznie do wybitniejszych kanonistów ostatniej doby. Jego zainteresowania naukowe szły głównie w dwu kierunkach: 1) wyjaśnienie procedury administracyjnej, oraz 2) kwestie z historii polskiego prawa kan., zwłaszcza sprawa wikariuszy i oficjałów generalnych krakowskich.

Na temat procedury administracyjnej opublikował trzy ważniejsze dzieła: a) wspomniana wyżej praca habilitacyjna, b) „*Główne warunki ważności kanonicznego procesu administracyjnego*, Kraków 1930“, c) „*Z kanonicznej procedury administracyjnej kwestie wybrane*, Kraków 1930“

Zagadnienia wikariuszy i oficjałów generalnych krakowskich nie wykończył, wydał jednak z tej dziedziny obszerną pracę „*Bernardinus Gallellus de Jadra Vicarius et Officialis generalis Cracoviensis, Cracoviae 1934*“, która jest poważnym wkładem do rozwiązania postawionego zagadnienia.

Ponadto w ukazującym się od r. 1935 „*Polskim Słowniku Biograficznym*“ zamieścił ks. Krz. kilka biografii polskich prawników.

Przy wielkich swych zdolnościach, wielkiej pilności i sumienności, jaką się odznaczał, mógł ks. Krzemieniecki wydać drukiem znacznie więcej dzieł, gdyby nie przeszkodziła druga wojna światowa. Po przejściach obozowych nie miał już sił do pracy w archiwach, nie było też odpowiednich warunków — z wielką szkodą dla historii prawa kan. w Polsce. W ostatnich dziesięciu latach życia przeciążony pracą pedagogiczną (wielka ilość studentów teologii) i zajęciami sądowymi,

nie miał możliwości wykończyć rozpoczętych prac. Śmierć zaskoczyła go nagle, tak że nie zdążył nikomu nawet przekazać swoich notatek. Jednak i te prace, które ogłosił drukiem, stawiają ks. prof. Krzemienieckiego wśród najlepszych naszych kanonistów okresu międzywojennego.

Ó. Joachim Bar O. F. M. Conv.
